

Dnr: S2022/01621
Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sof@regeringskansliet.se

Kista den 12 september 2022

Unga Hörselskadades remissyttrande på Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet, SOU 2022:11

Unga Hörselskadade har getts möjlighet att komma med synpunkter på betänkandet Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet, SOU 2022:11. I detta remissyttrande har vi samlat de synpunkter vi önskar framföra på betänkandet och dess förslag.

Unga Hörselskadade samlar barn och unga med hörselskada mellan 0–30 år. Vår målgrupp är heterogen och omfattar personer med hörselnedsättning, ensidig dövhet, cochleaimplantat, Ménières sjukdom, ljudöverkänslighet eller tinnitus. Våra medlemmar använder sig också av många olika sätt att kommunicera och kan vara fullt teckenspråkiga, tvåspråkiga med svenskt teckenspråk och talade språk, eller inte alls behärska teckenspråk eller tecken som stöd. Det innebär också att våra medlemmar använder en mängd olika lösningar för att kommunicera, och en samlad och förstärkt tolktjänst är viktigt för att många av våra medlemmar ska kunna vara delaktiga i samhällslivets alla delar. Från kultur- och föreningsliv till arbetsliv och utbildning.

Vi vill inledningsvis betona att vi tillstyrker de flesta av de förslag som presenteras i betänkandet. Särskilt tillgången till tolk i arbetslivet är en stor reform som skulle kunna öka unga med hörselskadas delaktighet på arbetsmarknaden. Samtidigt är detta inte första gången frågan utreds, utan så har skett flera gånger under det senaste decenniet utan att någon förändring genomförts. Vårt viktigaste medskick är därför att det nu är hög tid att gå från

ord till handling. Unga med hörselskada behöver en starkare tolktjänst och vi har väntat länge nog.

Våra synpunkter på delar av utredningens förslag

Förslag om en ny lag för tolktjänsten (7)

Vi tillstyrker i stora delar utredningens förslag om en ny lag om tolktjänsten för döva, hörselskadade och dövblinda. Vi anser att man genom att lyfta ut denna reglering från hälso- och sjukvårdslagen också förstärker tolktjänstens ställning och särart som ett ansvarsområde för de respektive aktörerna vars uppgift det är att utföra denna. Vi ser det också som positivt att det förtydligas att vardagstolkning ska utföras i samråd med den enskilde.

Unga Hörselskadade välkomnar att principen om barnets bästa som kommer till uttryck i FN:s konvention om barnets rättigheter också kommer till uttryck i lagtexten. Att detta skrivs in i den nya lagen är en viktig signal till regionerna att barns rättigheter så som de framkommer i barnkonventionen, bland annat yttrande- och åsiktsfrihet, föreningsfrihet och andra rättigheter ska tas hänsyn till vid prioriteringar i tolktjänsten. För att denna önskan ska kunna få genomslag måste dock säkerställas att den tolktjänst som finns i regionerna får de resurser som behövs för att kunna möta detta behov.

Vi tillstyrker också utredningens förslag att det i lagen ska precisera att ledsagning ingår vid dövblindtolkning. Vi är emellertid kritiska till att detta begränsas till att, så som framgår av den föreslagna lagtexten, att bara avse viss ledsagning. Detta bör tas bort för att tydliggöra att detta viktiga moment vid dövblindtolkning ingår i vardagstolkningen.

Barn och Ungas behov av tolktjänst (13.2)

Vi välkomnar utredningens förslag om att den nationella funktionen ska få i uppdrag att göra en fortsatt kartläggning av barn och ungas erfarenhet och behov av tolktjänsten. Vi vill dock framhålla att mer hade kunnat göras för att redan inom ramen för den utredning som nu genomförts lyfta in ett barn och ungdomsperspektiv. Barn och ungas behov behöver beaktas vid framtagandet av handlingsplanen som sådan och bör inte kartläggas först efter att handlingsplanen genomförts.

Vi ser också att lika väl som kunskapen om barn och unga som använder tolktjänsten behöver öka behöver också kunskapen hos barn och unga om hur man använder tolktjänsten öka. Vi ser att många barn och ungdomar som först kommer i kontakt med skriv- eller teckenspråkstolkning i våra verksamheter upplever det som ett stort stöd och också efter den upptäckten använder detta också i andra områden. Vi menar därför att ett uppdrag för

regionerna och den nationella funktionen för tolktjänstfrågor med att se till att de som kan ha behov av tolktjänsten känner till och kan nyttja tolktjänsten skulle vara ett viktigt steg mot ett stärkt barn- och ungdomsperspektiv i tolktjänsten.

En ny insats för tolkning i arbetslivet (8.2)

Unga Hörselskadade välkomnar särskilt förslaget om ett samlat och förstärkt stöd för tolkning i arbetslivet. Det är en viktig delaktighetsreform som bör bidra till att öka sysselsättningen och möjligheterna att få och behålla ett arbete för många personer med hörselskada. Vi ser att det är särskilt positivt att reformen innebär att det är arbetstagaren själv som ges möjlighet att avgöra till vilka delar av sitt arbete man önskar använda tolk. Det är viktigt inte minst på dagens snabbfotade arbetsmarknad som ställer höga krav på flexibilitet hos de anställda.

Samtidigt finns en viss oro för att de befintliga stöd som idag finns upplevs som mycket krångliga att nå för många i kontakten med Arbetsförmedlingen. Där det kan hänga på om man råkar träffa rätt handläggare om man över huvud taget får tillgång till eller kunskap om att stöd till hjälpmedel eller viss tolkning finns. Det är därför viktigt att tillgången till ett sådan samlat insats görs enklare och tydligare för den som ansöker om insatsen.

Unga Hörselskadade instämmer inte med utredningens analys och slutsats om tillämpligheten av den så kallade ansvars- och finansieringsprincipen vad gäller tolktjänsten. Vad avser orsakerna till detta vill vi ställa oss bakom vad Hörselskadades Riksförbund anför i denna fråga i sitt remissvar på detta betänkande. Också i övrigt vad gäller finansieringen av detta förslag vill vi ställa oss bakom synpunkter som Hörselskadades Riksförbund framför i sitt remissyttrande.

Obokad skrivtolkning på distans (10.3)

Vi välkomnar förslaget om att Post- och Telestyrelsen ska analysera behovet av möjligheten för hörselskadade att använda obokad skrivtolkning på distans. Vi ser att detta skulle kunna vara ett viktigt hjälpmedel för många med hörselskada. Det är också viktigt att tjänsten inte begränsas till samtalsförmedling, utan att man ska kunna använda en sådan tjänst i många olika situationer som en person möter i sin vardag. Exempelvis vid digitala möten.

Vi välkomnar också förslaget om att obokad teckenspråkstolkning på distans ska vara en del av Post- och telestyrelsens uppdrag.

Nationell funktion för samordning av tolktjänstfrågor (14.2-3)

Vi välkomnar och tillstyrker förslaget om att det ska inrättas en nationell funktion för samordning av tolktjänstfrågor. Så som framhävs av betänkandet är tolktjänsten komplex och

består av flera olika regler, huvudmän och tjänster som alla finns parallellt. Staten kan och bör genom inrättandet av den nationella funktionen ta ett större ansvar för den långsiktiga utvecklingen av tolktjänsten i sin helhet.

Vi vill också framhålla att det skulle var lämpligt att en sådan funktion också får i uppgift att samla in information om, och ta fram riktlinjer gällande hur prioriteringar ska ske inom ramen för vardagstolkningen. Det är viktigt för en nationellt likvärdig tolktjänst att en sådan prioriteringsordning tas fram nationellt.

Avslutande sammanfattning

Slutligen vill vi framhäva att de flesta av utredningens förslag är stora steg i rätt riktning för utvecklingen av tolktjänsten, och därigenom för att öka personer med hörselskadas delaktighet i alla samhällets område. Detta är också en fråga som flera gånger utretts under mer än ett decennium och det är nu viktigt att orden också blir till handling.

Vi vill därför avsluta detta remissvar med att uppmana regering och departement att skyndsamt påbörja arbetet med att genomföra utredningens förslag med beaktande av de synpunkter som kommit fram i remissbehandlingen.

Med vänliga hälsningar

Johanna Forsberg
Ordförande
Unga Hörselskadade